

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2005-2006

18 mei 2006

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Mark Demesmaeker –

**houdende de regeling van het taalgebruik
inzake bepaalde voor het publiek bestemde berichten, mededelingen en formulieren**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel beoogt het principieel eentalige karakter van het Nederlandse taalgebied verder te beschermen en te versterken.

De status van het Nederlands als eerste taal - als 'voorrangstaal' - in Vlaanderen is zowel grondwettelijk als wettelijk verankerd. Artikel 30 van de Grondwet bepaalt wel dat "het gebruik van de in België gesproken talen vrij is", maar hetzelfde artikel nuanceert dat meteen door te stellen dat de wet die principiële 'vrijheid van taalgebruik' kan inperken met betrekking tot de 'handelingen van het openbaar gezag' en voor 'gerechtszaken'.

Echter, dit is niet de enige mogelijkheid die de Grondwet biedt om de 'taalvrijheid' te beperken. Artikel 129, §1, van de Grondwet geeft namelijk het Vlaams Parlement, als gemeenschapsparlement, de exclusieve bevoegdheid om bij decreet het gebruik van de talen te 'regelen' voor de 'bestuurszaken', voor 'het onderwijs in de door de overheid opgerichte, gesubsidieerde of erkende instellingen' en voor de 'sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen'. Dat zijn dus extra uitzonderingen op het beginsel van de vrijheid van taalgebruik ⁽¹⁾.

'Regelen' omvat daarbij de bevoegdheid om zowel het gebruik van een bepaalde taal op te leggen, als het gebruik van een bepaalde taal te verbieden, als het verbod om het gebruik van een bepaalde taal te verbieden (arrest van het Arbitragehof van 26 maart 1986, nr. 17/86 – blz. 10, punt 3.B.4.b – voor alle arresten van het Arbitragehof, zie: www.arbitrage.be).

Hierbij moet worden opgemerkt dat de (gemeenschaps)bevoegdheid om het gebruik van de talen te regelen voor de 'bestuurszaken' (artikel 129, §1, 1°, van de Grondwet) niet volledig dezelfde is als de bevoegdheid om het gebruik van de talen te regelen voor 'handelingen van het openbaar gezag' (artikel 30 van de Grondwet). Het Arbitragehof stelde namelijk ter zake:

"3.B.4.c. Het begrip bestuurszaken als bedoeld in artikel 59bis, §3, 1°, ⁽²⁾ van de Grondwet, is verschillend van het begrip 'handelingen van het openbaar gezag' bedoeld in artikel 23 ⁽³⁾. Het eerst genoemde begrip is enerzijds ruimer en anderzijds enger dan het laatst genoemde.

Immers, enerzijds slaat de term 'openbaar gezag' op nog andere overheden dan de administratieve overheden, en anderzijds duidt de term 'bestuurszaken', naar het voorbeeld van de term 'gerechtszaken', ook op de betrekkingen tussen de particulier en het bestuur.

Het begrip 'bestuurszaken' in artikel 59bis van de Grondwet dekt dan ook niet alleen wat door de op 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken wordt geregeld." (arrest van het Arbitragehof van 26 maart 1986, nr. 17/86 – blz. 10, punt 3.B.4.c.; arrest van het Arbitragehof van 14 december 1988, nr. 70/88 – blz. 9, punt B.5.b.).

Het Vlaams Parlement beschikt dus over de bevoegdheid om ook het gebruik van de talen te regelen in 'bestuurszaken', dat wil zeggen de relaties tussen particulieren en bestuur, die niet onder het toepassingsgebied vallen van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966.

De meest belangrijke beperking van het beginsel van de vrijheid van taalgebruik vloeit echter voort uit artikel 4 van de Grondwet. Het eerste lid van dat artikel bepaalt namelijk dat België vier taalgebieden omvat: het Nederlandse taalgebied, het Franse taalgebied, het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad en het Duitse taalgebied. De grondwetsbepaling neemt eigenlijk de tekst over van artikel 2 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966. Maar de impact ervan is verstrekkend. De bepaling heeft in de Grondwet zelf het bestaan van eentalige gebieden en van een tweetalig gebied bevestigd. Het voegt een beperking toe aan "de bevoegdheid van de wetgevers inzake taalgebruik en vormt aldus de grondwettelijke waarborg van de voorrang van de taal van het ééntalige gebied of van het tweetalige karakter van het gebied" (arrest van het Arbitragehof van 26 maart 1986, nr. 17/86 – blz. 11, punt 3.B.6.). De Grondwet zelf waarborgt hiermee het principieel eentalige karakter van het Neder-

¹ Arrest van het Arbitragehof van 14 december 1988, nr. 70/88 - blz. 12, punt B.6.c.

² Nu artikel 129, §1, 1°, van de Grondwet.

³ Nu artikel 30 van de Grondwet.

landse taalgebied en de voorrang van het Nederlands in dat gebied (arrest van het Arbitragehof van 10 maart 1988, nr. 26/98 – blz. 21, punt B.4.1.). Het artikel “brengt evenwel op zichzelf geen wijzigingen mede van de juridische ordening; uit dit artikel kan niet worden afgeleid dat het rechtstreeks, in se, verplichtingen met betrekking tot het gebruik van de talen of een vereiste van talenkennis zou opleggen” (arrest van het Arbitragehof van 26 maart 1986, nr. 17/86 – blz. 11, punt 3.B.6.). Maar de decreetgever en de federale wetgever moeten dus, wanneer zij het taalgebruik regelen krachtens artikel 30 of artikel 129 van de Grondwet, rekening houden met de taalkundige verscheidenheid bevestigd in de Grondwet, en dus onder meer met het principiële eentalige karakter van het Nederlands taalgebied. Dat houdt omgekeerd voor hen ook de mogelijkheid in om bij het uitwerken van een taalregeling, onder meer inzake ‘bestuurszaken’, de grondwettelijke individuele vrijheid van taalgebruik, in het perspectief van het bestaan van de taalgebieden, te beperken of een ongelijke behandeling in te voeren. Echter, omdat het in voorkomend geval gaat om een ‘conflict’ van twee grondwetsbepalingen, mag die beperking of ongelijke behandeling niet “onevenredig” of “meer dan nodig” zijn (arrest van het Arbitragehof van 10 maart 1998, nr. 26/98 – blz. 21, punt B.4.2.; arrest van het Arbitragehof van 4 november 1998, nr. 111/98 – blz. J en K, punten B.4.3. en B.4.4.; advies van de Raad van State van 9 juni 1978, nr. L.13.072/1 – L.13.073/1 – L.13.074/1, Parl.St., VI. Parl., 1980-81, nr. 127/2, blz. 6).

Hierbij mag het maatschappelijk doel van de taalregeling niet uit het oog worden verloren. Zo had de taalregeling inzake bestuurszaken zeker in een eerste fase tot doel ervoor te zorgen dat het bestuur rekening hield met het Nederlandstalige karakter van het gebied waarin men actief was en dat het bestuur dus zelf Nederlandstalig werd.

Nu heeft die taalregeling vooral tot doel de status van het Nederlands als eerste (cultuur)taal te bevestigen en te promoten. De overheid vervult ter zake namelijk een zeer belangrijke voorbeeldfunctie. In een maatschappelijke context met sterke migratiestromen op micro- en macroniveau mag men het belang hiervan niet onderschatten. Een taalconsequente overheid draagt immers zeker bij, net zoals bijvoorbeeld ook het gebruik van het Nederlands als instructietaal, tot de bevestiging, versterking en verspreiding van het Nederlands als ‘het’ communicatiemiddel bij uitstek in Vlaanderen, zowel in de publieke als in de private sfeer. In afgeleide orde is een gemeenschappelijke taal tegelijk een essentiële voorwaarde en een eerste stap voor gemeenschapsvorming en is taal ook een identiteitsbepalend element. Het opleggen van het gebruik

van het Nederlands in het publieke domein beoogt en creëert dus wel degelijk een maatschappelijke meerwaarde.

Op dit ogenblik regelen de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, het taalgebruik in plaatselijke overheidsdiensten – dat zijn diensten waarvan de werkkring niet meer dan één gemeente bestrijkt – met betrekking tot hun berichten, mededelingen en formulieren, bestemd voor het publiek.

Krachtens artikel 11, §1, ervan zijn de plaatselijke overheidsdiensten die gevestigd zijn in het Nederlandse taalgebied verplicht om hun berichten, mededelingen en formulieren die bestemd zijn voor het publiek, uitsluitend in het Nederlands te stellen, tenzij het gaat om de taalgrensgemeenten die bij name in artikel 8 van de wetten vermeld worden of om de randgemeenten die bij name in artikel 7 van dezelfde wetten vermeld worden.

Echter, daarnaast zijn er ook berichten, mededelingen of formulieren die zich richten tot het publiek in de Nederlandstalige werkkring van de plaatselijke dienst en die, hoewel de initiatiefnemer ervan een particulier is, toch een noodzakelijke interventie van die dienst vereisen, in die zin dat ze zonder die overheidsinterventie niet tot het publiek gericht konden worden. Samenhangend veronderstellen ze de op zijn minst impliciete toestemming van de betrokken overheid om zich tot het publiek te mogen richten. Het gaat dan over particulieren die, met het oog op het bereiken van het door hun beoogde publiek, voor de bekendmaking en/of verspreiding van hun berichten, mededelingen of formulieren een beroep doen op overheidspersoneel of gebruik maken van overheidspatrimonium en hiervoor ook – op zijn minst impliciet – toestemming krijgen van die betrokken overheid.

Hoewel die particuliere berichten, mededelingen of formulieren dus per definitie geen betrekking hebben op het bestuur, kan ook niet gesteld worden dat ze daar volledig los van staan. Integendeel, de betrokkenheid van de plaatselijke overheid is wezenlijk en noodzakelijk om de berichten, mededelingen of formulieren in kwestie bekend te kunnen maken bij het publiek of te verspreiden. Zonder die betrokkenheid zou die communicatie dus niet op dezelfde plaats of wijze kunnen gebeuren.

Vanuit dat oogpunt is het de vraag of het hier gaat om ‘bestuurszaken’, zoals bedoeld in artikel 129, §1, 1°, van de Grondwet. Immers, als het antwoord

positief is kan het Vlaams Parlement daarvoor een taalregeling uitwerken.

Het antwoord op de vraag is positief. Dat blijkt uit het advies van de Raad van State (L.21.512/8 van 5 mei 1992) bij het voorstel van decreet van gewezen collega Etienne Van Vaerenbergh houdende regeling van het taalgebruik inzake bepaalde voor het publiek bestemde mededelingen (*Parl. St.* VI. Parl., 1990-91, nr. 465). Het advies van de Raad van State zelf werd gepubliceerd als stuk 60 (BZ 1992), nr. 2.

De Raad van State verwijst in zijn advies eerst naar de reeds vermelde rechtspraak van het Arbitragehof (specifiek naar arrest nr. 70/88 van 14 december 1988) waarin het Hof stelde dat het begrip ‘bestuurszaken’ in artikel 129, §1, 1°, ⁽⁴⁾ van de Grondwet verschillend is van het begrip ‘handelingen van het openbaar gezag’, zoals bedoeld in artikel 30 ⁽⁵⁾ van de Grondwet. Het begrip ‘bestuurszaken’ omvat namelijk ook de betrekkingen tussen de particulier en het bestuur.

Vervolgens toetst de Raad van State of het voorstel van collega Van Vaerenbergh, waarop onderhavig voorstel is gebaseerd, valt onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap om krachtens artikel 129 van Grondwet het gebruik van de talen te regelen. De Raad van State stelt:

“Formeel voert het voorstel enkel een taalregeling in voor tot de bevolking gerichte mededelingen en oproepen, die uitgaan van particulieren ⁽⁶⁾, doch die regeling wordt opgelegd als voorwaarde om ter zake op de medewerking van de openbare diensten een beroep te kunnen doen. Indien het voorstel uitsluitend tot doel zou hebben aan particulieren in hun betrekkingen met de bevolking het gebruik van een bepaalde taal op te leggen, zou het zowel de bevoegdheid van de nationale wetgever als die van de Gemeenschappen te buiten gaan. Een dergelijke regeling zou immers niet kunnen worden ingepast

in een van de in de artikelen 23 en 59bis, §3, van de Grondwet bepaalde gevallen waarin het gebruik van de talen hetzij door de nationale wetgever, hetzij door de decretale wetgever kan worden geregeld in afwijking van het in artikel 23 van de Grondwet geformuleerde beginsel van de vrijheid van gebruik van de in België gesproken talen.

Het feit dat in het voorstel het verplicht gebruik van het Nederlands aan particulieren wordt opgelegd als voorwaarde om op de medewerking van openbare diensten een beroep te kunnen doen, plaatst de bevoegdheidsvraag echter in een ander daglicht.

Wat de openbare diensten betreft waarvan de werkring uitsluitend gemeenten van het Nederlandse taalgebied omvat waarvoor geen speciale taalregeling geldt ⁽⁷⁾, zou de mogelijkheid voor particulieren om, met de medewerking van die diensten, mededelingen en oproepen tot de bevolking te richten in een andere taal dan het Nederlands er immers niet mogen toe leiden dat daardoor het principieel eentalig-Nederlands karakter van die diensten in het gedrang wordt gebracht.

Het principieel eentalig karakter van het Nederlandse taalgebied is constitutioneel vastgelegd in artikel 3bis van de Grondwet ⁽⁸⁾ en de Vlaamse Gemeenschap kan, gelet op de hiervoren in herinnering gebrachte interpretatie van het Arbitragehof, uit de haar door artikel 59bis, §3, 1°, van de Grondwet verleende bevoegdheid om het gebruik van de talen in bestuurszaken te regelen, het recht putten om wat de werking van de openbare diensten betreft ten aanzien waarvan zij ratione loci bevoegd is de nodige maatregelen te nemen om het principieel eentalig-Nederlands karakter van die diensten te vrijwaren.”.

Kortom, op basis van dat advies van de Raad van State kan juridisch gesteld worden dat het Vlaams Parlement grondwettelijk bevoegd is om die problematiek te regelen als die regeling tot doel heeft het principieel Nederlandstalige karakter van de lokale diensten te bewaken en te versterken.

Volledigheidshalve moet vermeld worden dat de Raad van State uiteindelijk wel een negatief advies uitbracht

⁴ Toen nog artikel 59bis, §3, 1°, van de Grondwet.

⁵ Toen nog artikel 23 van de Grondwet.

⁶ Voetnoot 2, blz. 6 van het advies : “Dat in artikel 2 van het voorstel onder “de natuurlijke of rechtspersonen, alsmede de feitelijke verenigingen” enkel particulieren moeten worden verstaan die vooralsnog niet onder de toepassing vallen van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, kan alleen reeds uit de tekst van dat artikel worden afgeleid, vermits die juist tot doel heeft de bedoelde personen en verenigingen onder de toepassing van artikel 1, §1, 2°, van de genoemde wetten te doen vallen.”.

⁷ Voetnoot 1, blz. 7 van het advies : “Dat zijn de enige openbare diensten waarvoor, overeenkomstig artikel 59bis, 5 4, tweede lid, van de Grondwet de Vlaamse Gemeenschap het gebruik van de talen kan regelen.”.

⁸ Nu artikel 4 van de Grondwet.

over het voorstel van collega Van Vaerenbergh, zoals dat toen geformuleerd was, omdat het volgens de Raad “in een te absolute regeling voorziet en derhalve in zijn huidige formulering meer afbreuk doet aan de door de Grondwet voor de particulieren gewaarborgde vrijheid van het gebruik van de talen dan nodig zou kunnen zijn voor het vrijwaren van de eveneens door de Grondwet gewaarborgde principiële ééntaligheid van de openbare diensten in het Nederlandse taalgebied”. Om die reden bepaalt onderhavig voorstel dan ook een andere regeling.

In tegenstelling tot het voorstel van collega Van Vaerenbergh, dat in alle gevallen, zonder enig onderscheid of zonder enige nuance, alleen maar het gebruik van het Nederlands toestond en bovendien elke inbreuk op die verplichting aan een strafrechtelijke sanctie onderwerpt, maakt dit voorstel uitdrukkelijk de koppeling van de taalverplichting met het nagestreefde doel. Als uit een aantal feiten blijkt dat een afwijking van de taalverplichting kan zonder het nagestreefde doel in gevaar te brengen, dan staat het voorstel die afwijkingen ook toe. Aldus wordt het evenredigheidsprincipe gerespecteerd. Bovendien gaan de vastgelegde ‘sancties’ niet verder dan hetgeen noodzakelijk is om het beoogde doel te bereiken.

Dit voorstel beoogt dus het door artikel 4 van de Grondwet gewaarborgde principieel eentalige karakter van het Nederlandse taalgebied en van het bestuur in dat gebied blijvend te bewaken en te versterken.

Het is tegenstrijdig met die doelstelling dat in het eentalig Nederlandse taalgebied het enerzijds kan dat particuliere initiatiefnemers anderstalige communicatie bekend maken, verspreiden of de bekendmaking of verspreiding ervan faciliteren en daarvoor gebruik willen en noodzakelijk moeten maken van personeel of patrimonium van een lokale dienst, maar dat anderzijds diezelfde lokale dienst niet alleen verplicht eentalig Nederlandstalig is, maar ter zake ook een voorbeeldfunctie moet vervullen.

Onderhavig voorstel wil die tegenstrijdigheid opheffen.

De juridische noodzaak om voor deze vorm van communicatie een taalregeling uit te werken die rekening houdt met het principieel eentalig Nederlandse karakter van de betrokken plaatselijke overheidsdiensten, blijkt ook op het terrein. Lokale besturen die hier tegen willen optreden, beschikken daarvoor op dit ogenblik over onvoldoende juridische mogelijkheden.

den. Er kan hier bijvoorbeeld verwezen worden naar het recente arrest van de Raad van State nr. 140.635 van 14 februari 2005 ⁹).

Ten slotte past dit voorstel ook in het Vlaams regeerakkoord 2004-2009 en meer specifiek in de doelstelling van deze Vlaamse Regering om de taalhomogeniteit op het grondgebied van de Vlaamse Rand te waarborgen en het engagement om maatregelen te nemen met het oog op de vernederlandsing van het straatbeeld.

Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Wat de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap betreft, kan – zoals reeds vermeld is – verwezen worden naar artikel 129, §1, 1°, van de Grondwet.

Inzake het gebied waarvoor de gemeenschap dit kan regelen, bepaalt artikel 129, §2, van de Grondwet een specifieke territoriale bevoegdheidsbeperking, die dus onverkort geldt voor dit voorstel.

Concreet hebben de decreten, uitgevaardigd op grond van artikel 129, §1, van de Grondwet, kracht van wet, respectievelijk in het Nederlandse taalgebied en in het Franse taalgebied, uitgezonderd wat betreft:

- de gemeenten of groepen van gemeenten, palend aan een ander taalgebied, en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat;
- de diensten waarvan de werkkruis verder reikt dan het taalgebied waarin zij gevestigd zijn;
- de door de wet aangewezen federale en internationale instellingen waarvan de werking gemeen is aan meer dan één gemeenschap.

De eerste beperking is in dit geval relevant. De voorgestelde regeling geldt dus niet voor die welbepaalde gemeenten of groepen van gemeenten.

Dit wordt nogmaals uitdrukkelijk gesteld in het tweede lid van de eerste paragraaf van artikel 2.

⁹ Arrest nr. 140.635 van 15 februari 2005 inzake Christiane Renard tegen de stad Vilvoorde –www.raadvst-consetat.be.

Artikel 2

De voorgestelde regeling gaat uit van het principe dat de eentaligheid van de plaatselijke dienst doorwerkt en tot gevolg heeft dat berichten, mededelingen en formulieren, bestemd voor het publiek, die met behulp van personeel of patrimonium van die verplicht eentalige plaatselijke dienst worden bekendgemaakt, verspreid of waarvan de bekendmaking of verspreiding technisch mogelijk wordt gemaakt (gefaciliteerd) – waarbij zonder het gebruik van dat personeel of dat patrimonium de bekendmaking of verspreiding niet op dezelfde en door de initiatiefnemer gewenste plaats of wijze kan gebeuren – ook uitsluitend in het Nederlands moeten worden gesteld.

Die verplichting beoogt dus het eentalige karakter van het betrokken bestuur en zijn werkkring te bewaken en te versterken. Vanuit dat oogmerk worden echter ook afwijkingen van die principiële eentaligheid toegestaan voor zover die natuurlijk geen afbreuk doen aan de doelstelling van de voorgestelde regeling.

Concreet kunnen de plaatselijke diensten – dat is een mogelijkheid, geen verplichting – beslissen dat de berichten, mededelingen of formulieren in een andere taal gesteld mogen worden, als ze bestemd zijn voor toeristen of andere particulieren die gevestigd zijn in het buitenland of in een ander taalgebied. De plaatselijke diensten beoordelen dat in concreto, geval per geval ⁽¹⁰⁾.

Hetzelfde – beoordeling in concreto, geval per geval en geen verplichting – geldt inzake de mogelijkheid om af te wijken van de gestelde eentaligheidsvereiste voor berichten, mededelingen of formulieren die wegens hun aard, bedoeling, frequentie en doelpu-

bliek en rekening houdend met de taalsituatie in de werkkring van de betrokken dienst, geen inbreuk maken op het principieel Nederlandstalige karakter van de betrokken plaatselijke dienst en zijn werkkring. Die mogelijkheid vormt de afgeleide van de doelstelling van dit voorstel, namelijk het door artikel 4 van de Grondwet gewaarborgde principieel eentalige karakter van het Nederlandse taalgebied en van het bestuur in dat gebied blijvend te bewaken en te versterken. Als in concreto en rekening houdend met de plaatselijke context blijkt dat de anderstalige berichten, mededelingen of formulieren de eentaligheid van de plaatselijke dienst en van zijn werkkring niet ondermijnen, doet er zich geen probleem voor.

Bovendien – en dat is evident – moet de voorrang van het Nederlands hoe dan ook gerespecteerd worden, wat betekent dat de betrokken berichten, mededelingen of formulieren steeds ook in het Nederlands gesteld moeten worden.

De afwijking van de verplichting om de berichten, mededelingen of formulieren uitsluitend in het Nederlands te stellen, moet uitdrukkelijk door de initiatiefnemer aan de plaatselijke dienst gevraagd worden die vervolgens zijn beslissing uitdrukkelijk en afdoende motiveert met vermelding van de juridische en feitelijke overwegingen die aan de beslissing ten grondslag liggen. Voor de toelichting bij de gehanteerde begrippen kan verwezen worden naar artikel 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, waar dezelfde begrippen vermeld worden. Die bepaling moet stilzwijgende of ongemotiveerde besluitvorming voorkomen.

Wat de betekenis van de begrippen ‘berichten’, ‘mededelingen’ en ‘formulieren’ betreft, wordt verwezen naar de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, waar dezelfde begrippen worden gebruikt. Die wetten bevatten zelf wel geen definitie, maar juridisch bestaat er geen discussie over wat men eronder verstaat.

Wij verwijzen naar de omschrijvingen die ter zake gegeven worden in de Omzendbrief BA 2005/03 van 8 juli 2005 van de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering met als titel “Taalgebruik in de gemeente- en OCMW-besturen en in de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden – interpretatie en gevolgen van de arresten van de Raad van State van 23 december 2004” ⁽¹¹⁾:

¹⁰ Er kan hier naar analogie verwezen worden naar (1) de mogelijkheid voor de gemeenteraden van de toeristische centra om te beslissen dat de berichten en mededelingen, die voor de toeristen bestemd zijn, ten minste in drie talen gesteld worden (artikel 11, §3, eerste lid, van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966) en (2) de mogelijkheid voor plaatselijke diensten, gevestigd in het Nederlandse taalgebied, om voor hun betrekkingen met particulieren die gevestigd zijn in een ander taalgebied, te antwoorden in de taal waarvan de betrokkenen zich bedienen (artikel 12, eerste lid, van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966). Die ‘mogelijkheid’ moet door die diensten geval per geval, in concreto, beoordeeld worden (arrest van de Raad van State nr. 140.635 van 15 februari 2005 inzake Christiane Renard tegen de stad Vilvoorde, blz. 7, punt 5.2.2., www.raadvst-consetat.be).

¹¹ Raadpleegbaar via www.binnenland.vlaanderen.be – regeling.

- “Berichten zijn opschriften die op een in het oog springende wijze aangebracht zijn op de muren van de administratieve gebouwen en kantoren, of op alle andere plaatsen met de bedoeling inlichtingen te verstrekken aan de personen die de gebouwen, kantoren of plaatsen in kwestie bezoeken. Ze kunnen onder meer gebeiteld, gegraveerd, geschilderd, gedrukt, getypt, geschreven of met lichtgevende toestellen weergegeven zijn. Ze kunnen een lange boodschap bevatten of maar uit één woord bestaan”.
- “Mededelingen zijn inlichtingen die in welke vorm dan ook verspreid worden. Hun draagwijdte kan algemeen zijn of beperkt tot een bepaald publiek”.
- “Formulieren bestemd voor het publiek zijn gedrukte teksten met invulruimten die door het publiek zelf moeten worden aangevuld”.

Ook voor de definitie van het begrip ‘plaatselijke dienst’ wordt verwezen naar de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken. Belangrijk hierbij is dat dat begrip ook omvat : “natuurlijke en rechtspersonen die concessiehouder zijn van een openbare dienst of die belast zijn met een taak die de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en die de wet of de openbare machten hun hebben toevertrouwd in het belang van het algemeen” (zie artikel 1, §1, 2°, van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966).

Het ‘patrimonium’ van de plaatselijke dienst – dat is het ‘vermogen’ van die dienst – omvat onder meer alle onroerende en roerende goederen van de dienst, ongeacht of het gaat om openbare of private domeingoederen en ongeacht of ze in eigendom of in bezit zijn. De tekst bevat een aantal illustratieve voorbeelden: materiaal, gebouwen, plaatsen, pleinen en panelen.

Om een technisch gemakkelijke ontwijking van de voorziene verplichting te voorkomen en technisch-juridische detailldiscussies te vermijden, wordt ook bepaald dat particuliere berichten, mededelingen of formulieren die bekendgemaakt of verspreid worden via voorzieningen – dat zijn middelen die de bekendmaking of verspreiding mogelijk maken – die zich op, aan of in het patrimonium van de plaatselijke dienst bevinden, maar die zelf niet tot het patrimonium van de dienst behoren, eveneens onder de principi-

ele eentaligheidsvereiste vallen. Immers, zowel naar effect als naar perceptie maakt dat concreet geen verschil: of het bord dat geplaatst staat op overheidsdomein en waarop het anderstalige bericht in kwestie wordt aangekondigd of het rek in het overheidsgebouw waarin het anderstalige formulier zich bevindt al dan niet overheidseigendom of –bezit is, verandert daaraan niets. De vaststelling blijft dat zonder het – rechtstreekse of onrechtstreekse – gebruik van het overheidspatrimonium van een eentalige dienst, het bericht of het formulier niet op dezelfde plaats of wijze bekendgemaakt of verspreid had kunnen worden. En de negatieve uitwerking van anderstalige communicatie in een eentalige overheidscontext blijft eveneens dezelfde.

Het begrip ‘voorzieningen’ moet hierbij ruim geïnterpreteerd worden. Het omvat zowel bestendige, als tijdelijke voorzieningen; zowel vaste, als losse. Zo is bijvoorbeeld een particuliere marktwagen of marktkraam ook een ‘voorziening’ via dewelke berichten, mededelingen of formulieren bekendgemaakt of verspreid kunnen worden.

De vastgelegde sancties zijn evident: anderstalige berichten, mededelingen of formulieren die zonder toestemming van de betrokken plaatselijke dienst worden bekendgemaakt of verspreid, moeten onmiddellijk worden verwijderd.

Bovendien kan de plaatselijke dienst beslissen dat de initiatiefnemer tijdelijk of definitief de mogelijkheid wordt ontzegd om voor de bekendmaking of verspreiding van zijn berichten, mededelingen of formulieren een beroep te doen op de medewerking van personeel van de dienst of gebruik te maken van daarvoor ter beschikking gesteld patrimonium, toebehorend aan dezelfde dienst of van de technische faciliteiten tot bekendmaking die zich op, aan of in dat patrimonium bevinden, zonder recht op schadevergoeding.

Ook die maatregel moet uitdrukkelijk en afdoende gemotiveerd worden met vermelding van de juridische en feitelijke overwegingen die aan de beslissing ten grondslag liggen, en de maatregel moet – logischerwijze – evenredig zijn met de vastgestelde inbreuk. Ook hier wordt voor de verdere situering van de gehanteerde begrippen verwezen naar artikel 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen.

Het toezicht op de naleving van deze regeling gebeurt door middel van het reguliere bestuurlijke toezicht.

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

§1. Als natuurlijke personen of rechtspersonen voor de bekendmaking of verspreiding van berichten, mededelingen of formulieren, bestemd voor het publiek, als vermeld in artikel 11, §1, van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, een beroep doen op de medewerking van personeel van plaatselijke diensten, als vermeld in artikel 9 van dezelfde wetten, of gebruik maken van daarvoor door dezelfde diensten ter beschikking gesteld patrimonium, onder meer materieel, gebouwen, plaatsen, pleinen, panelen of andere accommodatie, toebehorend aan die diensten, hetzij in eigendom, hetzij in huur of op welke wijze ook, of van voorzieningen die zich op, aan of in dit patrimonium bevinden, moeten die berichten, mededelingen of formulieren uitsluitend in het Nederlands gesteld zijn.

Die verplichting geldt uitsluitend als de plaatselijke diensten gevestigd zijn in het Nederlandse taalgebied en hun werkkring geen randgemeenten of taalgrensgemeenten, als bepaald in artikel 7 of 8 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, bevat.

De plaatselijke dienst kan beslissen dat de berichten, mededelingen of formulieren in een andere taal gesteld mogen worden, als ze bestemd zijn voor toeristen of andere particulieren die gevestigd zijn in het buitenland of in een ander taalgebied, of als de berichten, mededelingen of formulieren wegens hun aard, bedoeling, frequentie en doelpubliek en rekening houdend met de taalsituatie in de werkkring van de betrokken dienst, geen inbreuk maken op het principieel Nederlandstalige karakter van de dienst en zijn werkkring. Bovendien wordt de voorrang van het Nederlands gerespecteerd.

De afwijking van de verplichting, vermeld in het eerste lid, om de berichten, mededelingen of formulieren uitsluitend in het Nederlands te stellen, moet uitdrukkelijk door de initiatiefnemer aan de plaatselijke dienst gevraagd worden, die zijn beslissing vervolgens

uitdrukkelijk en afdoende motiveert met vermelding van de juridische en feitelijke overwegingen die aan de beslissing ten grondslag liggen.

§2. Berichten, mededelingen of formulieren, als vermeld in §1, die in een andere taal gesteld worden dan het Nederlands zonder dat hiervoor toestemming werd verleend door de betrokken plaatselijke dienst krachtens en in overeenstemming met §1, worden onmiddellijk verwijderd.

De plaatselijke dienst kan bovendien beslissen dat de initiatiefnemer tijdelijk of definitief de mogelijkheid wordt ontzegd om voor de bekendmaking of verspreiding van zijn berichten, mededelingen of formulieren een beroep te doen op de medewerking van personeel van de dienst of gebruik te maken van daarvoor ter beschikking gesteld patrimonium, toebehorend aan dezelfde dienst of van de voorzieningen die zich op, aan of in dit patrimonium bevinden, zonder recht op schadevergoeding. Die maatregel wordt uitdrukkelijk en afdoende gemotiveerd met vermelding van de juridische en feitelijke overwegingen die aan de beslissing ten grondslag liggen, en de maatregel is evenredig met de vastgestelde inbreuk.

Mark DEMESMAEKER
